गावो मर्त्यस्य विचरन्ति यज्वनः" [९] इति। रेणुककाटः रेणोर्भूधूलेः ककाटः उत्थापकः तीव्रगतियुक्त इत्यर्थः। अर्व्वा तादृशोऽश्वः ताः गाः नाश्नुते न व्याप्नोति। अश्वादपि शीघ्रगतय इत्यर्थः। अतः ता अभि एतादृशीर्गा अभिलक्ष्य संस्कृतत्वं संस्कारेण युक्तं रक्षार्थं दण्डं नोपयन्ति गोपालाः हस्ते दण्डं न स्वीकुर्व्वन्ति। शक्त्याधिक्येन अश्वादपि शीघ्रं गच्छन्तीनां गवां ताडनार्थो दण्डो नापेक्षितः। यज्वनः यागशीलस्य मर्त्यस्य मनुष्यस्य ताः गावः उरुगायं विस्तीर्णगतियोग्यं भयरहितं स्थानं प्राप्य विरचन्ति विस्रम्भेण चरन्ति। एतच्च मन्त्रद्वयं ब्रह्मण ऋषभमिति विहितस्य पशोरुपहोमार्थे गोसूक्तेऽन्तर्भूतम्। अतएव तत्र प्रतीकद्वयमाम्नातम्, न ता नशन्ति न ता अर्व्वेति॥

अथ सप्तविंशीमाह। "रात्री व्यख्यदायती। पुरुत्रा देव्यक्षभिः। विश्वा अधिश्रियोऽधित" इति। पुरुत्रा पुरु बहुषु दिवसेषु आयती पुनः पुनरागच्छती रात्री देवी रात्र्यभिमानिनी देवता अक्षभिः सर्व्वेषां प्राणिनां चक्षुर्भिः व्यख्यत् विख्याता अभूत्। अन्धकारं ज्योत्स्नां वा दृष्ट्वा रात्रिरियमिति निश्चीयते। सा च देवी विश्वाः श्रियः सर्व्वाः सम्पदः अधिष्ठाय अधित धारितवती॥

अथाष्टाविंशीमाह। "उप ते गा इवाकरम्। वृणीष्व दुहितर्द्दिवः। रात्री स्तोमन्न जिग्युषि" इति। दिवो दुहितः द्युलोकदेवतायाः पुत्रि हे रात्रि गा इव गोभिरुपलक्षितान् गोमहिषादीन् सर्व्वानपि पशून् ते उपकरं तवसमीपे कृतवा-